

Märgalad ja lombid vee-elustiku vaatest

Sessioon: “Märgalad ja väikeveekogud – olulised, kuid vähemärgatud maastikuelemendid”

Elin Soomets-Alver

2025

Märgala – alaliselt liigniiske või vähemalt osa aastast veega kattunud maa-ala (üleujutusala), sh märg mets, madal veekogu või lauge mererannik.

Märgalade roll

- Üleujutuste puhverdamine – üleminekualad vee- ja maismaa ökosüsteemide vahel;
- Erosiooni vältimine;
- Vee säilitamine;
- Pinnavee puhastumine – setete talletamine, toitainete sidumine;
- Põhjaveevarude täiendamine;
- Süsiniku sidumine;
- Elupaik (sh sigimis- ja toitumisala) selgrootutele, kaladele, kahepaiksetele, lindudele (konnakotkad, must-toonekurg, kahlajad).

Karstijärv Mõdriku-Roela MKA-I

Lodumets Padakõrve MKA-I

Väikeveekogud

1 m²–2 ha suurused alalised või ajutised veekogud sh kuni 5 m laiused ojad ja jõed.

- Vee säilitamine maastikus – väikeveekogude kogupindala rikkumata maastikes väga suur.
- Pinnavee puhastumine – setete talletamine, toitainete sidumine (taimestik, veeselgrootud, kullesed).
- Elupaigad, sigimis- ja toitumisalad.
- Rändekoridorid, liikumisteed ja astmelauad maastikus.

Looduslikud lombid

Kopraalad

Ojad ja väiksed jõed

Euroopa linna-ökosüsteemide kehv seisund

		PAST					PRESENT				
		WE	CE	EE	CA	ECA	WE	CE	EE	CA	ECA
TERRESTRIAL	Agroecosystems	↓	↘	↘	↓	↓	↘	↘	↕	↕	↘
	Alpine and subalpine systems	↘	↘	↘	↘	↘	↘	↘	↘	↘	↘
	Boreal peatlands	↓	•	↓	•	↓	↘	•	↘	•	↘
	Deserts	↘	•	↘	↘	↘	↘	•	↘	↘	↘
	Forest-steppe, steppe and other southern peatlands	↓	↓	↓	↓	↓	↘	↘	↘	↘	↘
	Mediterranean forests and scrubs	↘	↘	↘	↘	↘	↘	↘	↘	↘	↘
	Permafrost peatlands	→	•	→	•	→	↘	•	↘	•	↘
	Snow and ice-dominated systems	↘	↘	↘	↘	↘	↘	↘	↘	↘	↘
	Subterranean habitats	↘	↘	↘	↘	↘	↘	↓	↓	↓	↓
	Temperate and boreal forests and woodlands	↘	↘	↘	↘	↘	↘	↘	↘	↘	↘
	Temperate grasslands	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↘	↕	↕	↕
	Temperate peatlands	↘	↘	↘	•	↘	→	→	→	•	→
	Tropical and subtropical dry and humid forests	↓	↓	↓	↓	↓	↕	↕	↕	↕	↕
	Tundra	↘	•	↘	•	↘	↘	•	↘	•	↘
	Urban ecosystems	↓	↓	↓	↓	↓	↘	↘	↓	↓	↘

- Päritolu
- Asukoht
- Vee kvaliteet
- Elustik
- Taimkate
- Ühenduvus maastikuga
- Ökosüsteemiteenused
- Inimese mõju
- Vee tase

Tiik linnakeskkonnas

Looduslik väikeveekogu

Linnatiikide klastrid

- 2 tiiki per km²
- “*pondscape*” tiikide maastik
- Astmelauakivid
- Linnaplaneerimine: veekogude klastrite säilitamine ja taastamine
- Tiigivõrgustik

Väikeveekogud ja märgalad Tartus

Miks on märgalade kuivendamine halb?

- Märgala – tervikelupaik, komponent elupaigast
- Elupaikade killustumine ja hävimine
→ elurikkuse vähenemine

37% kahepaiksete
liikidest

Mä

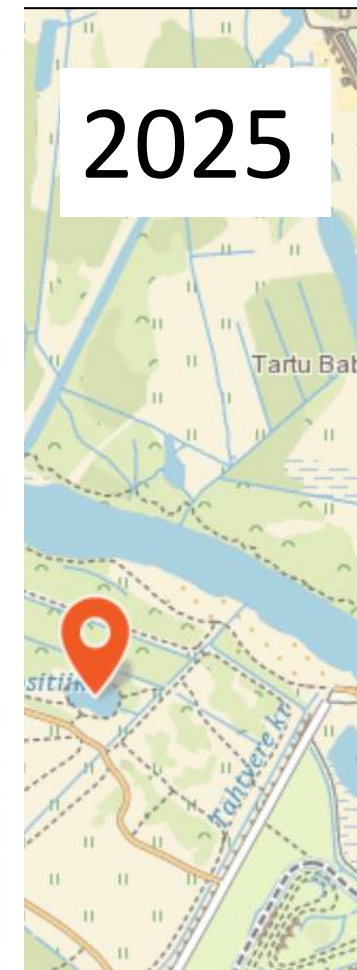
Peagi selgub Emajõe luhale kerkiva uue suure linnaosa ilme (6)

Jüri Saar
arvamustoimetaja

27. november 2024, 09:30

Kuula

2025

Dendropargi tiigid

Kvissentali lammiala

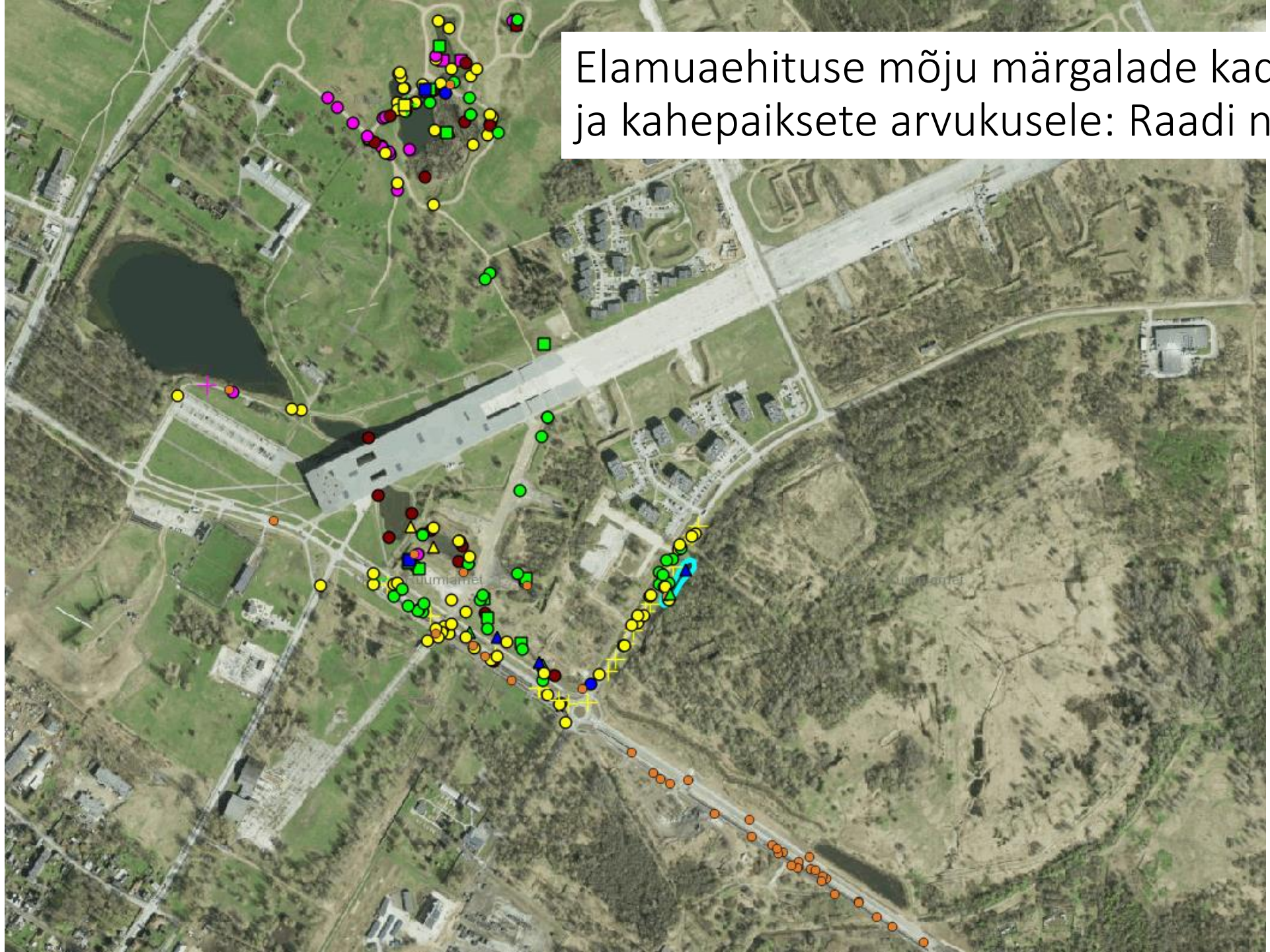
rabakonn
rohukonn
h. kärnkonn
tiigikonn

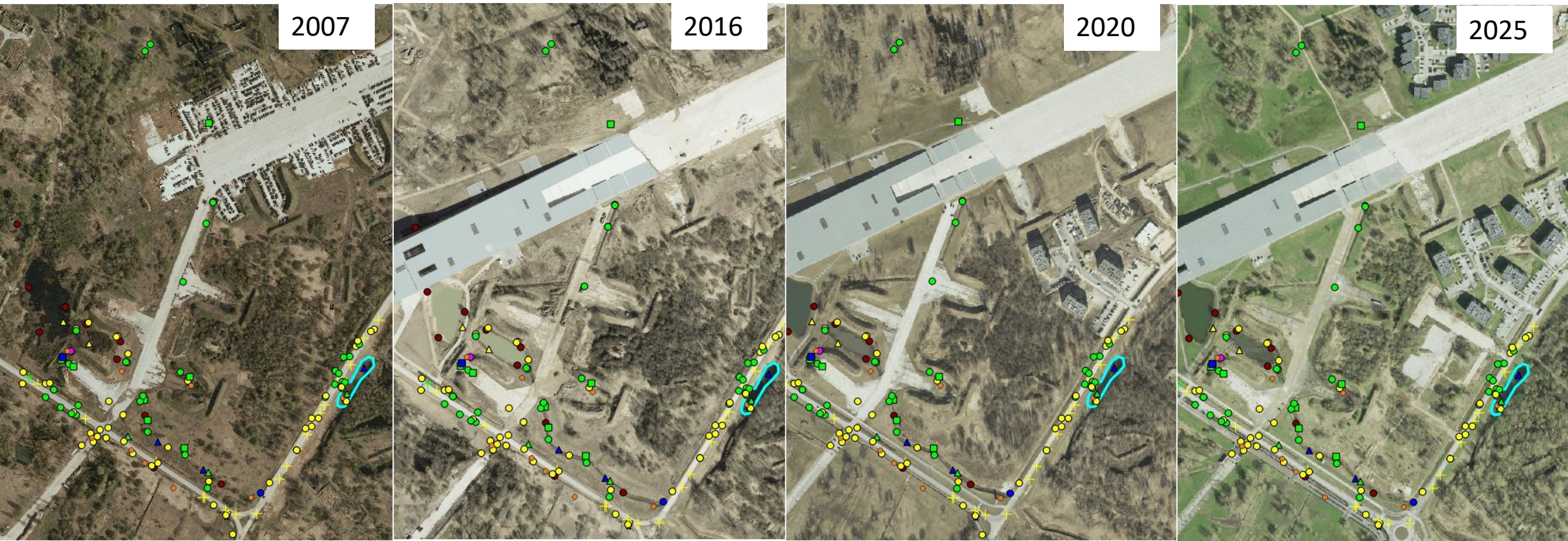
Elamuehituse mõju märgalade kadumisele ja kahepaiksete arvukusele: Kvissentali näitel

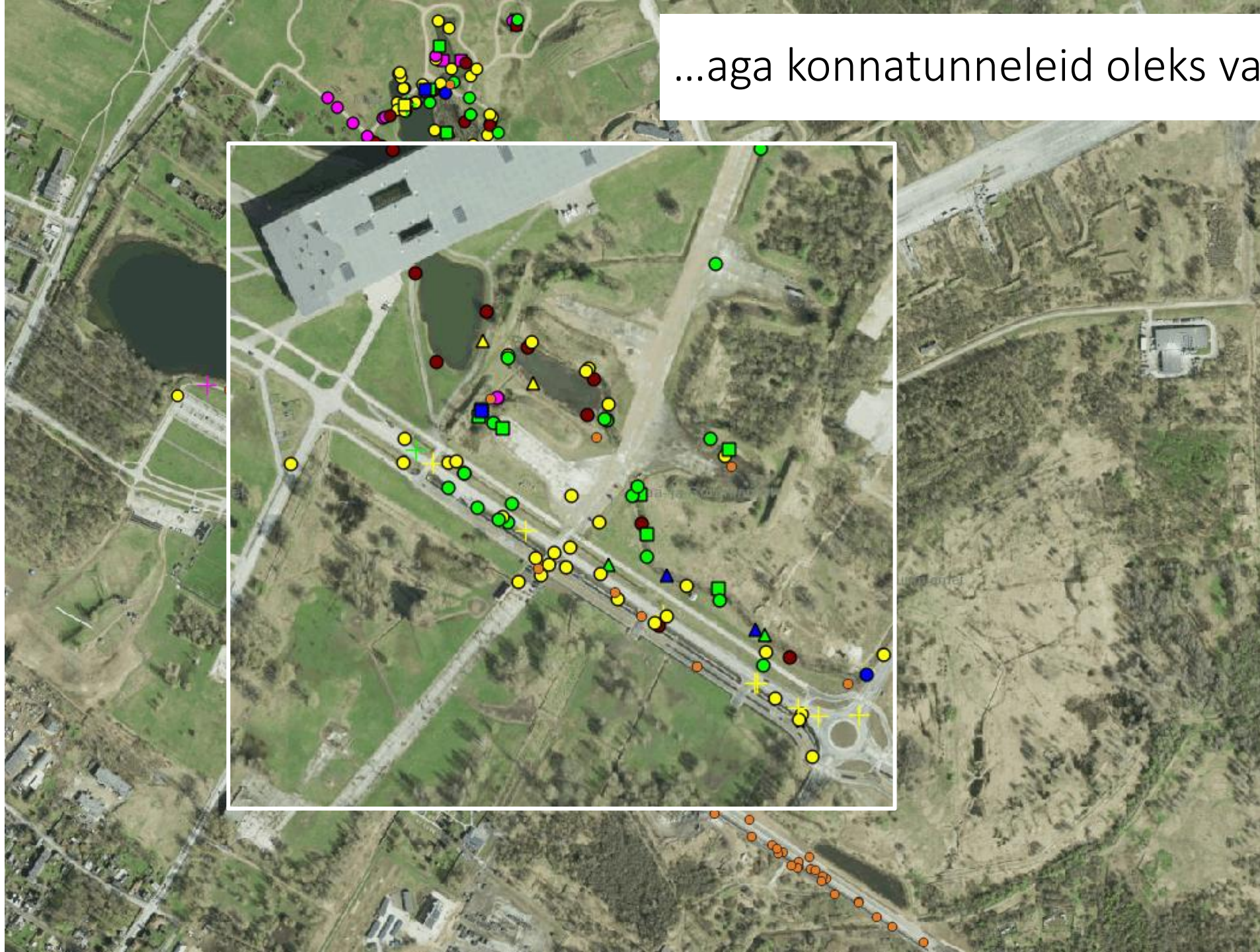
Elamuaehituse mõju märgalade kadumisele
ja kahepaiksete arvukusele: Raadi näitel

ERMi ümbrus 2007-2025

...aga konnatunneleid oleks vaja

rohukonn
rabakonn
h. kärnkonn
tiigikonn
tähnikesilik

2025.a. vaatlused

Konnatunnellid Muuseumi tee pikendusel

Supilinna tiik enne ja pärast taastamist

suvi 2023

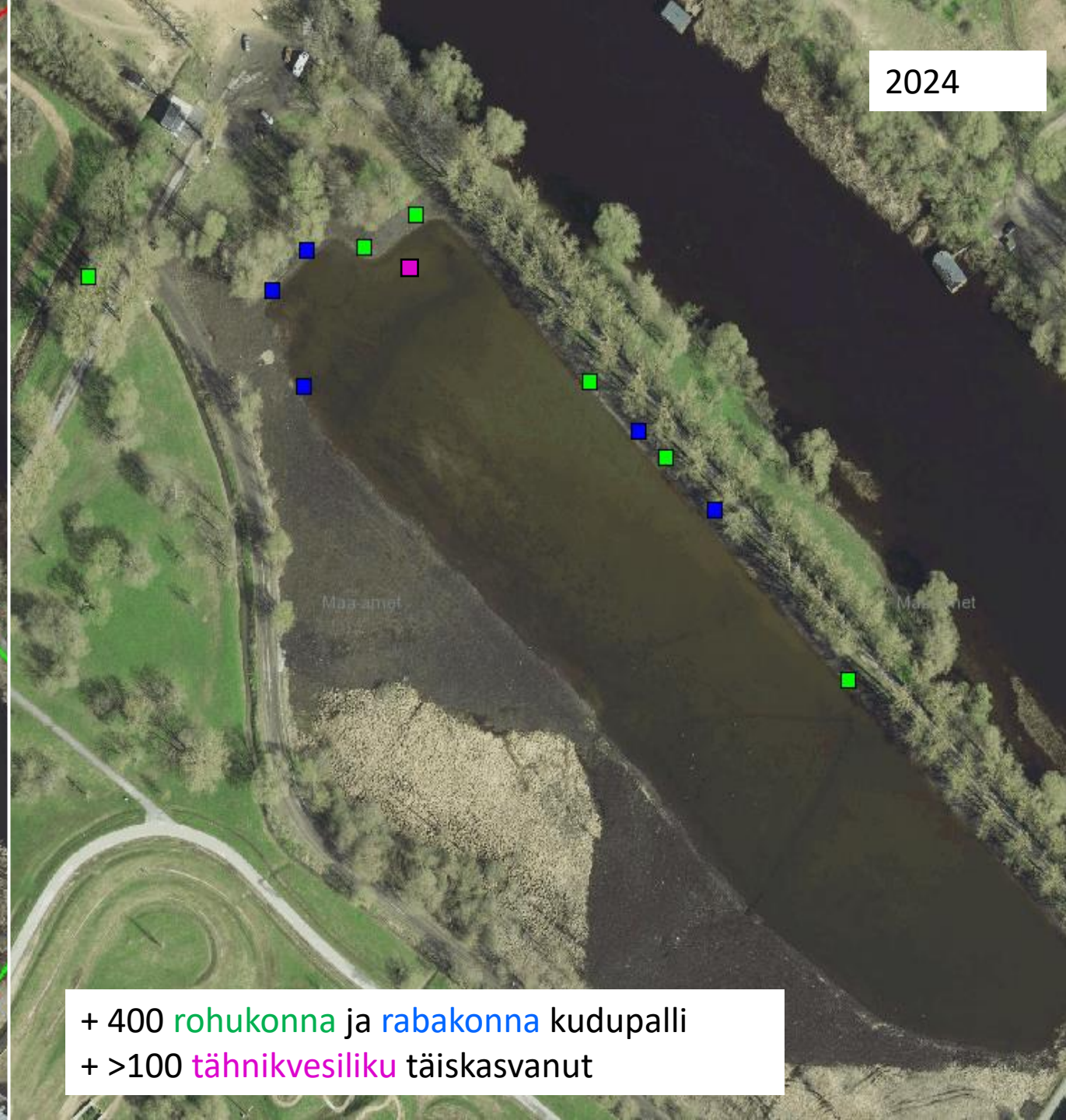
kevad 2024

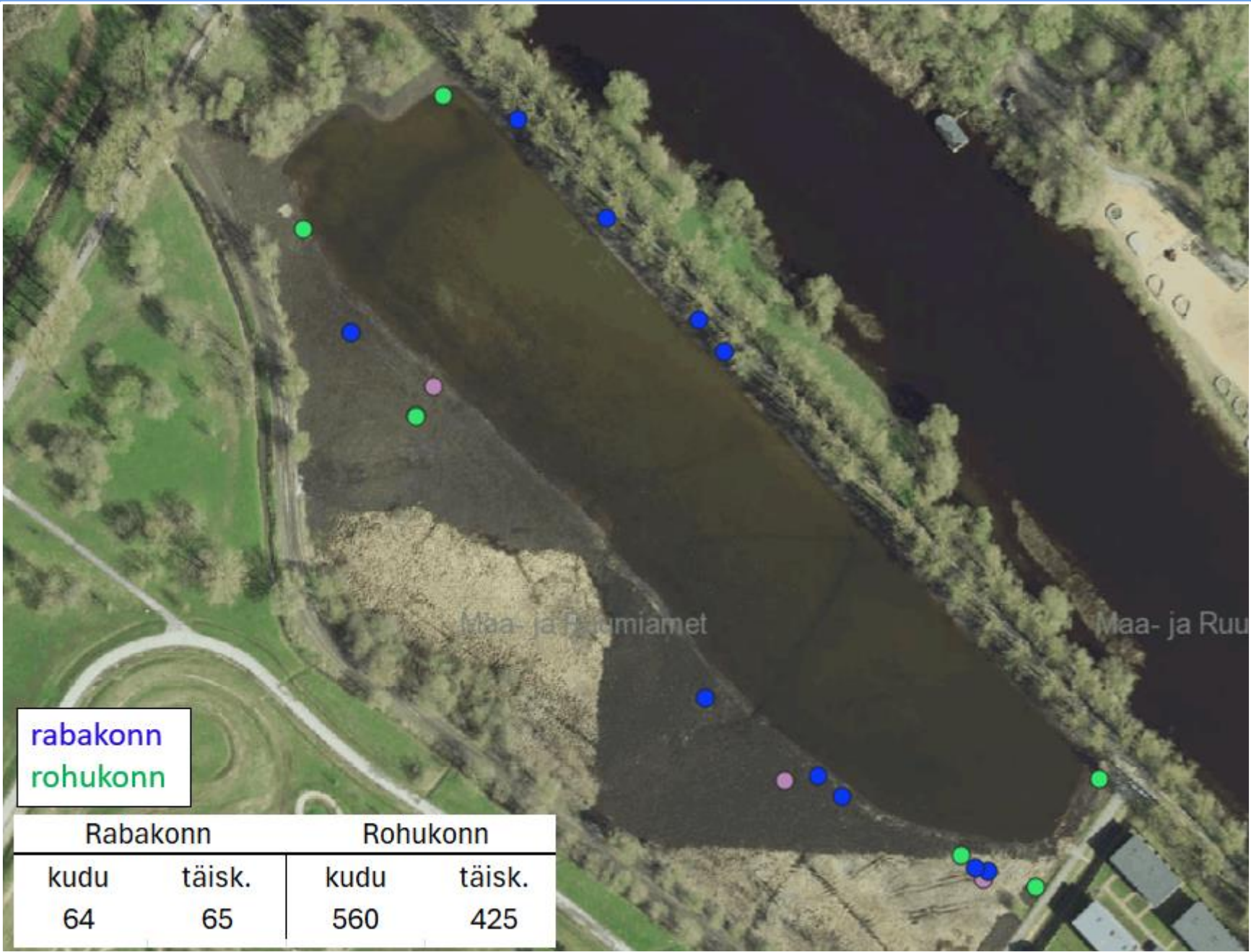
2023

rabakonn
rohukonn
tiigikonn

2024

+ 400 rohukonna ja rabakonna kudupalli
+ >100 tähnikesiliku täiskasvanut

Anne konnalomp

8 rohukonna
kudupalli (kevad
2023)

Ajutine märgala-> madal konnalomp

Kokkuvõtteks

- Linnade-asulate laienemise käigus kaovad paljud vee-elustikule olulised märgalad ja väikeveekogud
- Tartu linnas on veel suhteliselt elujõulised konnapopulatsioonid, kelle seisundit on võimalik veelgi parandada → märgalade loomine ja taastamine
- **Mõte, mis siit kaasa võtta:** loodusekspert ei ole kui koll põõsas, keda peaks kartma kui katku!

Aitäh!

Elin Soomets-Alver
elin.soomets-alver@ut.ee

